

Forslag til [Direktiv om ophavsret på det digitale indre marked](#)

2016/0280 (COD)

fra Wikimedia Danmark

Sammenfatning af standpunkter

1. Inkludere en obligatorisk fritagelse af panoramafrihed
2. Inkludere en afklaring om "ingen ny beskyttelse mod digitaliseringer"
3. En tekst- og dataudvindingsfritagelse som tilgodeser journalister og start-ups
4. Bibeholde beskyttelse af ansvar for formidlere for onlineplatforme
5. Omhyggeligt overveje risici for en nærliggende pressefrihed

Generelt

Wikimedia er en global bevægelse, der arbejder for at bevare og tilgængeliggøre vores kulturarv gennem digitalisering og udbredelse via internettet. I Danmark driver vi en række projekter sammen med GLAM-sektoren (gallerier, biblioteker, arkiver og museer) inden for ophavsretsspørgsmål. Målet i Danmark såvel som internationalt er at gøre fri information tilgængelig. Wikipedia er derfor et af vores vigtigste værktøjer for at opnå dette.

Den tekniske udvikling og digitale revolution indebærer historiske muligheder for at gøre kultur tilgængeligt på tværs af grænser, men der er stadig lovmæssige forhindringer, der gør det svært at dele viden, selv inden for den europæiske union. Den ophavsretsreform, som EU-kommissionen har foreslået, gør desværre kun lidt for at adressere disse udfordringer og for at udnytte de muligheder, som udviklingen bør skabe. Tværtimod kan forslaget skabe den direkte modsatte effekt, især for nonprofit-organisationer og projekter der drives af frivillige, såfremt de vedtages i den form, der nu foreligger.

Det er vigtigt, at lovgivningen er balanceret og at den varetager både rettighedsindehaveres og brugeres rettigheder. Vi mener, at det foreliggende forslag desværre ikke opfylder dette, og foreslår derfor fem konkrete positioner, der i højere grad vil adressere de identificerede udfordringer og dermed bedre balancere reformen. Vi mener at de er centrale for at opnå en balanceret, retfærdig reform, der adresserer udfordringerne og udnytter mulighederne i stedet for at forhindre spredningen af fri viden.

1. Manglende artikel om panoramafrihed

Panoramafrihed er væsentlig for at sikre ytringsfrihed og tilgang til uddannelse i Europa. Som kilde til fri viden baseret på brugergenererede ressourcer, er Wikipedia afhængig af billeder af offentlige steder i sine artikler for en højere uddannelsesværdi. Eftersom den nuværende fritagelse ikke er obligatorisk og dermed er blevet implementeret på meget forskellig vis i medlemslandene, er det svært for alle, fra professionelle dokumentarfotoografer til turister, at fotografere eller filme offentlige pladser på lovlig vis og at dele det med offentligheden over internettet.

EU-kommissionen har rådført sig med en række interessenter om panoramafrihed i et samråd, hvis resultater blev publiceret kort efter, at reformen blev præsenteret. Her fremgår det, at forbrugere, institutioner, servicesektoren, professionelle fotografer og arkitekter mener, at en obligatorisk undtagelse for panoramafrihed ville påvirke deres aktiviteter positivt. I sin udgivelse "Promoting a

fair and efficient European copyright-based economy in the Digital Single Market” bekræfter EU-kommissionen, hvor vigtig denne fritagelse er, og anbefaler alle medlemsstater at indføre denne.

Hvis man ser på fritagelsens betydning (som kommissionen altså har bekræftet), Europa-Parlamentets og Rådets politiske klima samt de faktiske hverdagsproblemer, som den nuværende lovgivning har været årsag til, anbefaler Wikimedia Danmark stærkt at indføre en obligatorisk fritagelse for panoramafrihed i EU's ophavsretsreform. Dette er et nødvendigt skridt for at sikre, at de ophavsretslige rammer er forenelige med folks hverdag såvel som det digitale miljø. De ændringer, der for nyligt er vedtaget i fransk og belgisk lovgivning, er langt fra en tilstrækkelig erstatning for en faktisk harmonisering af lovgivningen.

2. Artikel 5 – Bevarelse af kulturarv

Wikimedia Danmarks frivillige (og resten af Wikimedia-bevægelsen) har i mere end syv år ydet frivillige arbejdstimer, juridisk rådgivning, teknisk støtte og PR-hjælp til kulturarvsinstitutioner for at hjælpe dem med at digitalisere sine udstillinger og gøre dem mere tilgængelige. Det arbejder hjælper dermed kulturarvsinstitutionerne med at opfylde sit samfundsvirke. I Danmark har vi samarbejdet med flere museer, herunder Statens Museum for Kunst. I Sverige har Wikimedia-bevægelsen samarbejdet Sjöhistoriska museet, LSH og Nationalmuseum, for bare at nævne en del. I Østrig har vi samarbejdet med Bundesdenkmalamt, Bundesarchiv i Tyskland, og Rijksmuseum i Holland. Listen kan gøres betydeligt længere.

Et spørgsmål, der med tiden er opstået, er lovlig og ubetænkelig digitalisering af public domain. Institutioner, civilsamfund og frivillige er bekymrede for forskellige aktører, der forsøger at håndhæve deres ret til værker under public domain. I flere tilfælde har nidkære advokater sikret, at værker, hvis ophavsret med sikkerhed er udløbet, stadig kan låses og dermed kræve licensaftaler. Ophavsret tildeles stadig scannede afbildninger af flere hundrede år gamle kulturgenstande – en praksis der fratager Europas borgere digital adgang til egen kulturarv og som i visse tilfælde grænser til ophavsretsbedrageri.

For at civilsamfundet, organisationer og institutioner skal kunne fortsætte sit arbejde med digitaliseringen af vores kulturarv, og for at sikre at kulturarvsinstitutioner skal kunne fortsætte sit samfundsbidrag, opfordrer Wikimedia Danmark EU's lovgivere til at inkludere en public domain-garanti i EU's ophavsretsreform. Dette kan blandt andet udføres ved helt enkelt at gøre det klart, at når ophavsretten og relaterede rettigheder er udløbet for et værk, skal hele eller dele af direkte digitale afbildninger, uanset hvordan opstået, aldrig fortsat omfattes af ophavsret eller relaterede rettigheder.

3. Artikel 3 – Tekst og datafrembringelse

Wikipedia og dets søsterprojekter (i særdeleshed Wikidata) benytter sig i høj grad af de muligheder, der gives af en moderne og automatiseret tilgang til data og digitalt indhold i sit arbejde. Vores frivillige behandler, samler, kategoriserer og tilgængeliggør store mængder data med det formål at tilbyde nye uddannelsesmuligheder. Et eksempel er brugen af data fra nationale statistikinstitutter i Europa for at præsentere visuelt attraktivt og nemt søgbart grunddata om alle kommuner i EU. Et andet eksempel er brugen af data fra medicinske databaser, såsom PubMed, for korrekt at beskrive sygdomme og anbefalet behandling.

Det forslag, som EU-kommissionen har fremlagt om tekst- og datafrembringelse, gør desværre bare muligheden for automatisk at søge og analysere data tilgængelig for forskningsinstitutioner. Wikimedia tilhører ikke denne gruppe af organisationer. Såfremt den nuværende tekst vedtages, vil vi derfor være nødtvungne til blot at efterforske information, som vi har sikret yderligere licenser til, også selvom informationen er frit tilgængelig online.

Forslaget i artikel 3 vil være årsag til, at de frivillige, der forfatter Wikipedias artikler, vil fratages muligheden for at aggregere den data, der findes i majoriteten af videnskabelige databaser og tidsskrifter. Det vil desuden i mange tilfælde begrænse datajournalister og vil yderligere forhindre europæiske iværksættervirksomheder i at nå sit fulde potentiale på kortest mulig tid, da transaktionsomkostningerne for at sikre licenser er af stor betydning.

Svensksprogede Wikipedia er den næststørste sprogversion ud af 294. Meget af det bygger på aggregering af frit tilgængelig data, som programmøren Sverker Johansson har omdannet til artikelform (se eksempel). Med kommissionens forslag vil denne type dataaggregering med stor sandsynlighed ikke være tilladt, hvilket vil resultere i tabt viden.

4. Artikel 13 og Betragtning 28 – Anvendelse af indhold af tjenesteleverandører inden for informationssektoren

Neutrale onlineplatforme og -udgivere er centrale for den fri udveksling af viden, både på Wikipedia og andre lignende platforme. Hvert minut gennemfører frivillige flere hundrede redigeringer på Wikipedias projekter, og siden Wikipedia blev grundlagt, er der gennemført milliarder af redigeringer. Samtidig er antallet af brud på ophavsretten overraskende lave. Ser man på hosting generelt, er situationen ydermere langt bedre end propositionens ordlyd antyder. De lempelsesmekanismer, der i dag findes, adresserer allerede brud på ophavsretten og æreskrænkelser tilstrækkeligt. Disse mekanismer må i stedet balanceres overfor hensyn til ytringsfriheden frem for at indføre (automatiseret eller manuel) massescreening af internettet.

Efter vores mening vil det være særdeles uretfærdigt og ubalanceret at pålægge sider, der allerede har velfungerende mekanismer til at sikre lovligt indhold på sine servere, yderligere byrder. Det nuværende forslag giver ingen forsikring om, at Wikipedia og andre frivilligt baserede projekter, der allerede overholder ophavsretten, ikke vil underlægges disse krav og dermed ikke behøver at introducere "effektiv indholdsgenkendende" teknik. Vi velkommer derfor en klar og tydelig fritagelse for brugergenererede content-hjemmesider med ubetydelige mængder indhold, der kan krænke ophavsretten. Vi anbefaler i stedet en mere gangbar løsning i form af formuleringen af klare og tydelige regler for "orientering og handling" (notice and action).

I EU er E-handelsdirektivet centralt for at sikre immunitet for ansvar for mellemmand, et princip der netop muliggør eksistensen af det fri internet. Det er ligeledes dette princip, der gør det muligt for Wikimedia at stå bag Wikipedia og andre projekter, der fremmer tilstrømning af fri viden. Hvis loven ikke tillod denne beskyttelse, ville mange sider som vores egen ikke kunne modtage bidrag fra brugerne. Vi er derfor bekymrede for den foreslåede Betragtning 28, der åbenlyst forsøger at omskrive E-handelsdirektivet, uden at åbne det op. Det er dermed en tvivlsom tilgang til lovgivningsprocessen, der vil risikere at rykke ved grundlæggende principper for internettet uden retfærdig rettergang. Wikimedia kræver, at denne betragtning fjernes fra forslaget. Wikipedia ville aldrig være opstået under sådanne begrænsninger, og EU vil i praksis tilnærmelsesvist komme til at ligne et autoritært regime og undergrave de værdier, Wikipedia blot er et eksempel på, og som man netop vil fremme.

5. Artikel 11 – Beskyttelse af udgivelser i forhold til digital brug

Ved at foreslå en yderligere nærliggende ret for presseudgivere, der er gældende i 20 år og dækker alle udgivelser, lader EU-kommissionen til at have negligeret at vurdere mulige risici.

Hvis kommissionens forslag vedtages, vil dem der samler aggregeret indhold online være tvungne til at indsamle licenser og betale afgifter for brug af trykt indhold, også selvom de blot bringer uddrag. Selv om Wikipedia og vores andre projekter ikke direkte onlineaggregerer sådant indhold, anvender vores frivillige ofte pressemeddelelser og andre udgivelser, når de skriver og skaber kommenterede bibliografier af kilder.

Kommissionens forslag om denne rettighed for udgivere kan yderligere resultere i en uforudset risiko for, at Wikipedia og andre Wikimedia-projekter, der i dag benytter sig af varianter af pressemeddelelser, vil underlægges denne gruppe af "aggregatorer". Det vil dermed være svært, hvis ikke umuligt, på forhånd at beregne omkostningerne. Som resultat af dette kan Wikimedia-projekter, herunder Wikipedia, være tvungne til at begrænse brugen af relevant pressemateriale i beskrivelsen af aktuelle begivenheder til skade for udbredelsen af fri viden og uddannelse.